DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Muntsjesyl, Vioolstraat
(Gemeente Noardeast Fryslân, Fr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennende Fase

Definitief

Steekproefrapport 2026-01/31

DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Muntsjesyl, Vioolstraat
(Gemeente Noardeast Fryslân, Fr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennende Fase

Definitief

Steekproefrapport 2026-01/31

DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Muntsjesyl, Vioolstraat
(Gemeente Noardeast Fryslân, Fr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennende Fase

Een onderzoek in opdracht van
Interra

Steekproefrapport 2026-01/31
ISSN 1871-269X
Status: **Definitief**

Auteurs: B.K. Prins, J. Kooistra MA & C. Tulp (senior KNA archeoloog/prospector, actorreg.nr. 28146404)

Autorisatie: R. Rap MA (senior KNA archeoloog/prospector, actor reg.nr. 97236416)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
Gemeente Noardeast Fryslân, dhr. P. Braam
d.d. 23-2-2026

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.2 en SIKB-BRL 4000, voor dit onderzoek protocollen 4002 en 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, 18 februari 2026

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

adres	Hooiweg 5 9801 AJ Zuidhorn
telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoudsopgave

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding (KNA 4.2: LS01) 1
   1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.2: LS01) 1
   1.2 Locatie (KNA 4.2: LS01, LS02) 2
   1.3 Beleid (KNA 4.2: LS01) 3
2. Bureauonderzoek (KNA 4.2: LS06) 4
   2.1 Bronnen 4
   2.2 Fysische geografie (KNA 4.2: LS04) 4
   2.3 Archeologie (KNA 4.2: LS04) 8
   2.4 Historische geografie (KNA 4.2: LS03) 10
   2.5 Archeologische verwachting (KNA 4.2: LS05) 12
3. Veldonderzoek (KNA 4.2: VS05) 13
   3.1 Methode en technieken (KNA 4.2: VS01) 13
   3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.2: VS02, V03) 15
4. Conclusies en advies (KNA 4.2: VS07) 16

Literatuurlijst

Lijst van figuren en tabellen

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorstaten

Appendix III: Laagbeschrijvingen

Samenvatting

In opdracht van Interra is op 28 januari 2026 een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd bij de Vioolstraat te Muntsjesyl (gemeente Noardeast Fryslân, provincie Fryslân). De aanleiding voor het onderzoek is de bouw van nieuwe woningen.

Het plangebied ligt in het Fries-Groningse kleigebied aangrenzend aan de Kerkstraat en de Vioolstraat. Archeologische indicatoren kunnen bestaan uit scherven aardewerk, botmateriaal, metaal, glas, gewei, puinresten of gedempte greppels en grachten.

Tijdens het veldwerk zijn zes verkennende boringen gezet. Deze boringen laten zien dat de bodem van het plangebied bestaat uit een bouwvoor met daaronder een pakket van zeer roestige kwelderafzettingen dat in siltigheid toeneemt. Alle boringen zijn gezet tot in de daaronder aanwezige getij-afzettingen. Er zijn geen archeologische lagen of relevante archeologische indicatoren waargenomen.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld voor het plangebied. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied in de buurt van het AMK-terrein van de oude dorpskern van Muntsjesyl ligt.

De bodemopbouw van het plangebied bestaat uit een bouwvoor met daaronder kwelderafzettingen die rond circa 50 centimeter onder het maaiveld intact zijn. Onder de kwelderwal zijn er getij-afzettingen zichtbaar op een diepte van circa 80 centimeter onder het maaiveld. Er zijn geen archeologische lagen of relevante archeologische indicatoren waargenomen.

Selectieadvies door C. Tulp (senior KNA-archeoloog/-prospector)

De bodem bestaat uit een bouwvoor met daaronder natuurlijke afzettingen. Bij het onderzoek zijn enkele puinspikkels aangetroffen. Deze archeologische indicatoren zijn echter alleen aangetroffen in de bouwvoor waardoor de archeologische waarde ervan laag is. Het onderzoek heeft daarmee geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Het is aan de bevoegde overheid om dat advies al dan niet over te nemen.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de Gemeente Noardeast Fryslân.

De gemeente Noardeast Fryslân heeft op 23 februari 2026 laten weten akkoord te gaan met de inhoud van dit rapport en het selectieadvies over te nemen.

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie	Fryslân
Gemeente	Noardeast Fryslân
Plaats	Muntsjesyl
Toponiem	Vioolstraat
Centrumcoördinaat	213.827 / 591.347
Archeoregio	Fries-Gronings kleigebied
Bestemmingsplan	FAMKE
Oppervlakte plangebied	Circa 0,75 hectare
NAP-hoogte maaiveld	Circa 0,80 meter boven NAP
Huidig grondgebruik	Agrarisch grondgebied, groenvoorziening
Status terrein (AMK)	n.v.t.
Soort onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek & inventariserend veldonderzoek (IVO-O) verkennende fase
Opdrachtgever	Interra
Uitvoerder	De Steekproef B.V.
Bevoegde overheid	Gemeente Noardeast Fryslân
Steekproef projectcode	2026-01/31
Onderzoeksmeldingsnummer	5877729001
Geplande verstoringsdiepte	100 centimeter onder maaiveld
Datum veldwerk	28 januari 2026
Maximale diepte onderzoek	165 centimeter onder maaiveld
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis

1. Inleiding (KNA 4.2: LS01)

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.2: LS01)

In opdracht van Interra is een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Vioolstraat en de omliggende omgeving in Muntsjesyl (Gemeente Noardeast Fryslân, provincie Fryslân; zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van nieuwbouwwoningen. De geplande verstoringsdiepte is 1 meter onder het maaiveld met rioleringsleuven die eventueel nog dieper kunnen liggen. Deze geplande werkzaamheden kunnen echter een bedreiging vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van de beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald.

Figuur 1: Muntsjesyl, Vioolstraat: Topografische ligging van het plangebied. Bron: Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDoK).

1.2 Locatie (KNA 4.2: LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich aan de noordwestzijde van Muntsjesyl. Het plangebied ligt naast de Kerkstraat en de Vioolstraat. De Kerkstraat grenst ten zuiden aan het plangebied, de Vioolstraat ligt ten oosten van het plangebied. Het terrein heeft een oppervlakte van 0,75 hectare en wordt deels gebruikt voor agrarische doeleinden en groenvoorziening (zie Figuur 2). In het oosten van de groenvoorziening is ook omgeploegde grond zichtbaar. Volgens de informatie van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC) lopen er aangrenzend aan de Kerkstraat een rioolerings buis en een electriciteitskabel. In de rest van het plangebied zijn geen kabels of leidingen aanwezig (KLIC-melding: 26G0023423).

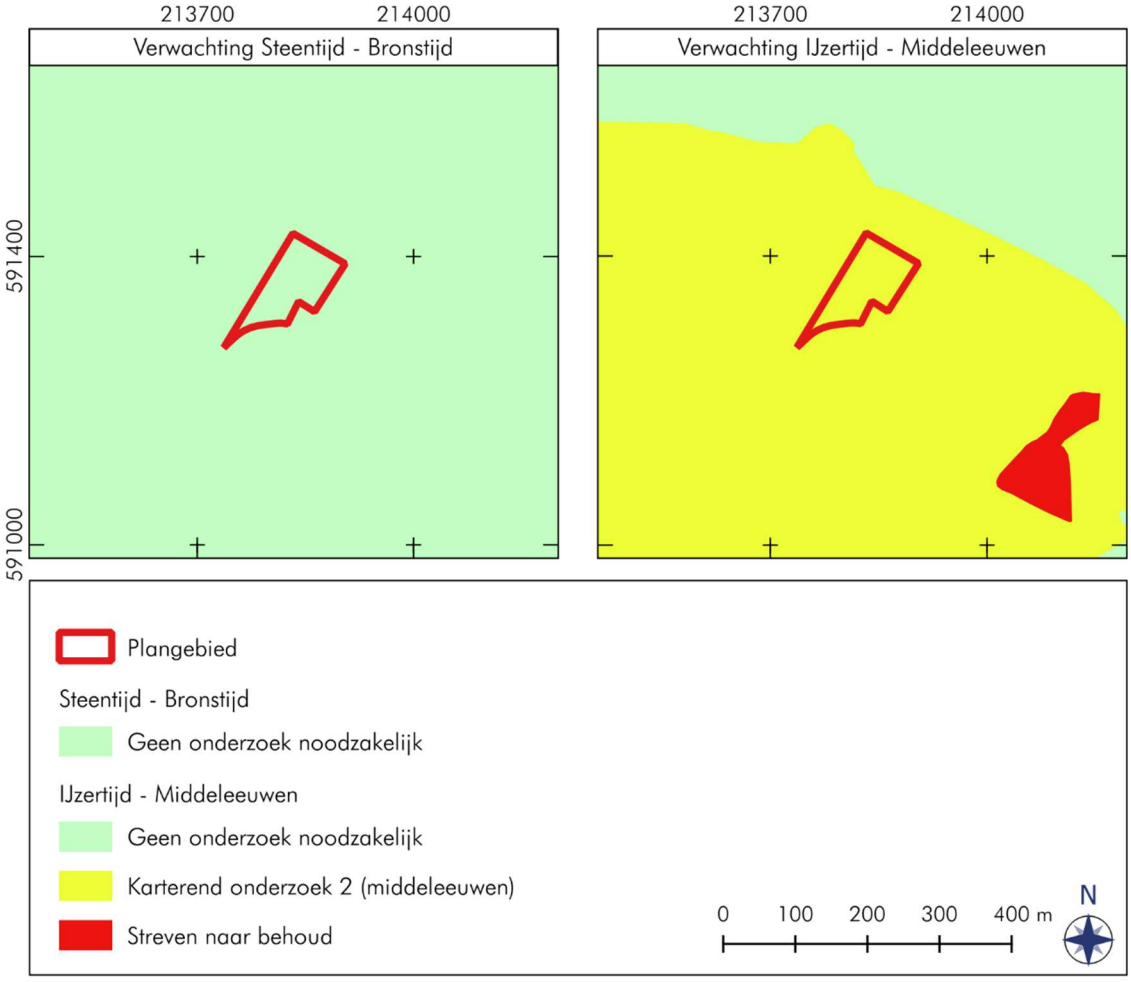

Figuur 2: Muntsjesyl, Vioolstraat: Luchtfoto van het plangebied. Bron: PDoK.

1.3 Beleid (KNA 4.2: LS01)

Voor de Gemeente Noardeast Fryslân wordt voor het archeologisch beleid gebruik gemaakt van de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE).

Voor de verwachting van de periode steentijd – bronstijd is geen onderzoek noodzakelijk (zie Figuur 3, links). Voor de periode van de ijzertijd – middeleeuwen geldt voor het plangebied karterend onderzoek 2 (middeleeuwen; zie Figuur 3, rechts). Hierbij wordt archeologisch onderzoek geadviseerd bij ingrepen groter dan 2500 vierkante meter. Deze waarden worden met de voorgenomen ingrepen overschreden waardoor archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Figuur 3: Muntsjesyl, Vioolstraat: Overzicht van de archeologische verwachting van het plangebied op de FAMKE. Bron: FAMKE.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.2: LS06)

2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek zijn opgenomen in de literatuurlijst. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Eén van de bronnen is Archis, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden. Ook kunnen rapporten van eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken worden opgevraagd. Een andere bron is Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDoK), een dienst van de overheid met open-datasets van actuele geo-informatie.

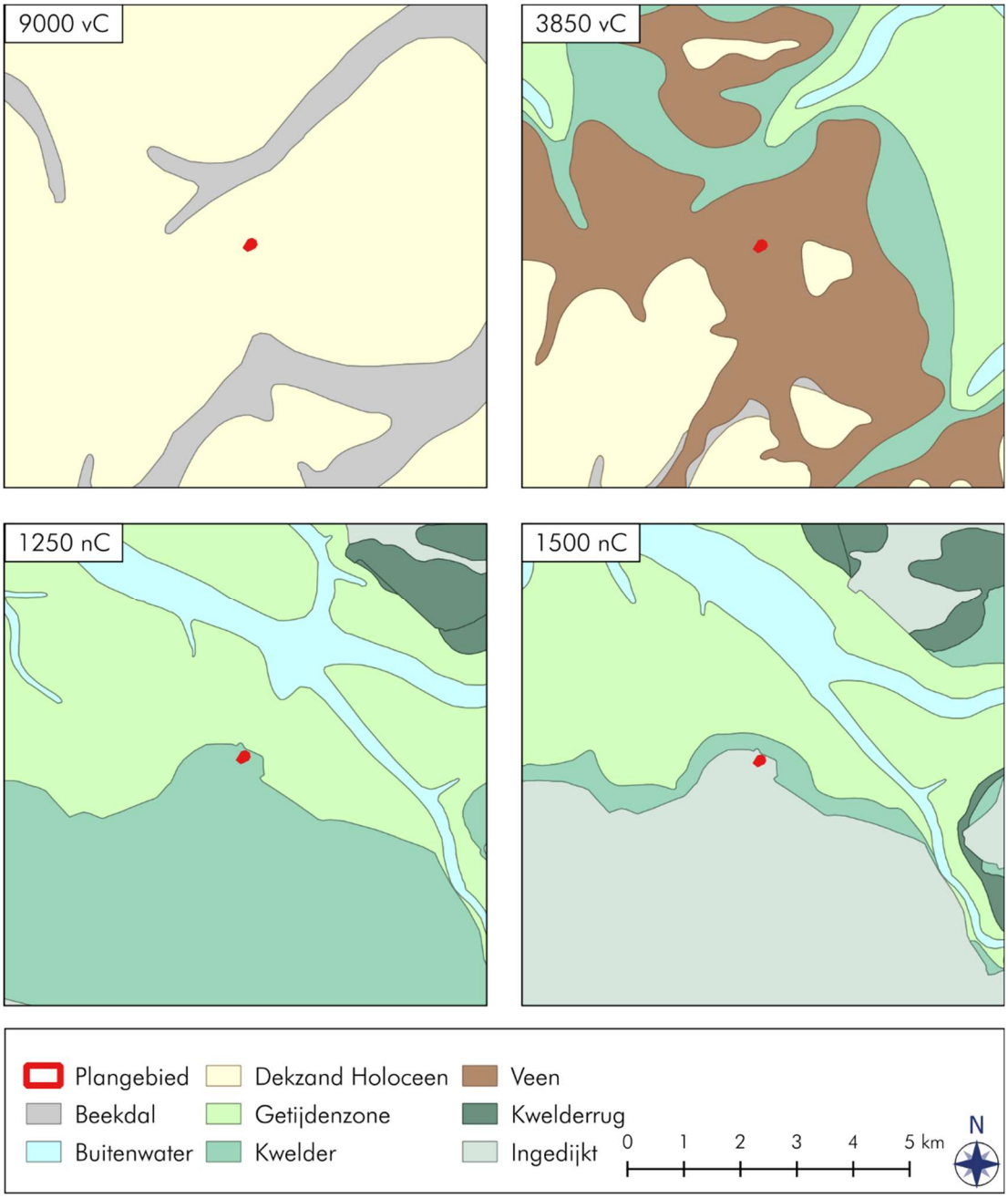
2.2 Fysische geografie (KNA 4.2: LS04)

Volgens de paleogeografische reconstructies bevindt het plangebied zich in 9000 vC in een holoceen dekzandlandschap (Figuur 4, linksboven). Door vernatting van het landschap en de zeespiegelstijging ontwikkelen na deze tijd veengebieden in Nederland. Omstreeks 3850 vC (Figuur 4, rechtsboven) vormt zich in het plangebied en omstreken een uitgestrekt veenmoeras. Na deze periode wordt het plangebied meerdere keren overspoelt waardoor het gebied fluctueert tussen een kwelderlandschap en een getijdenzone (Figuur 4, linksonder). Vervolgens wordt het gebied in de periode van 1250 - 1500 nC bedijkt waardoor het droog komt te liggen (Figuur 4, rechtsonder).

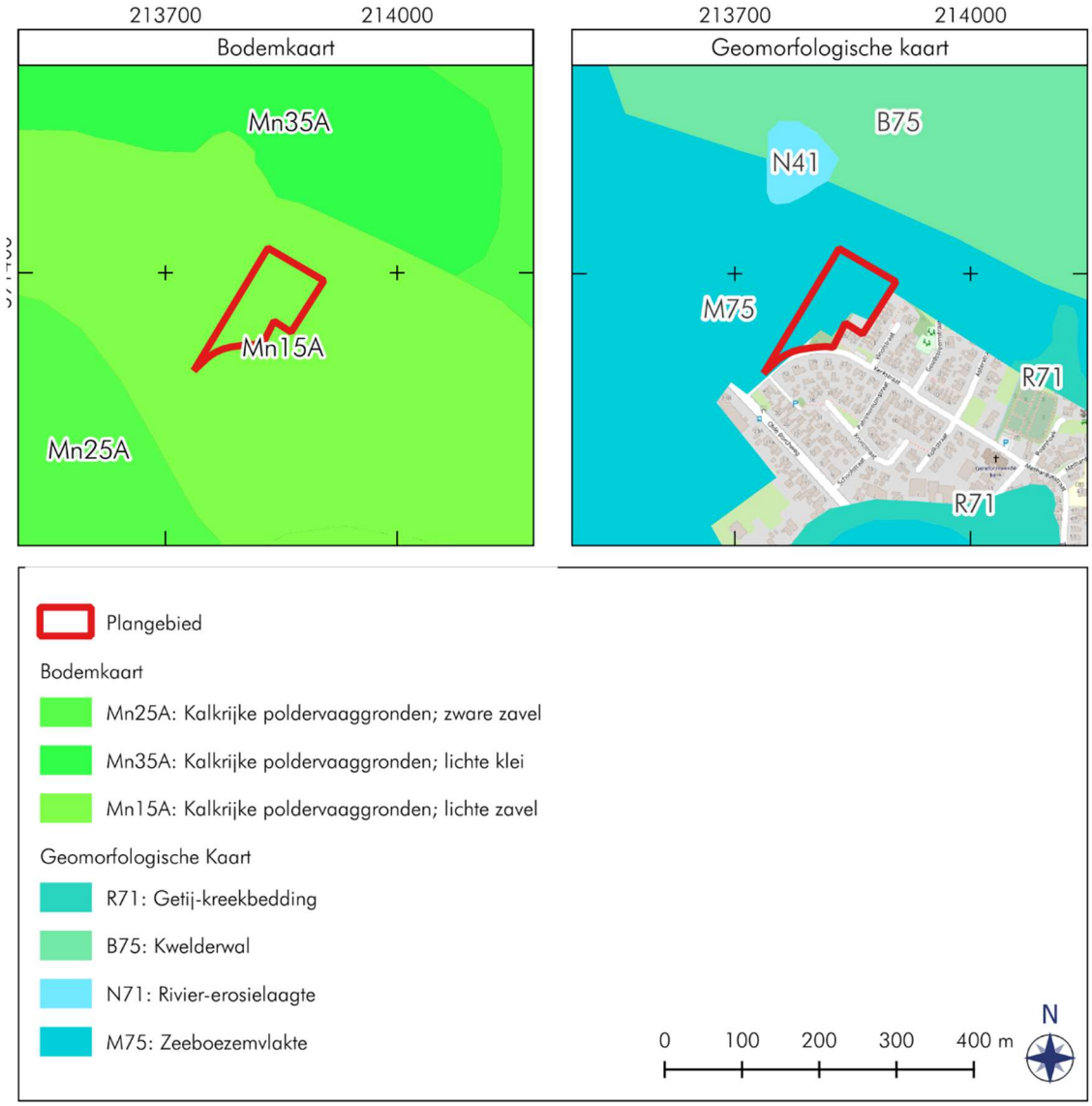
Volgens de geomorfologische kaart (Figuur 5, rechts) bevindt het plangebied zich op een zeeboezemvlakte. Dit is ontstaan door mariene processen (door erosie of afzetting van materiaal door zeewater). Dit komt overeen met het feit dat het gebied meerdere keren is overspoeld.

Het plangebied ligt gemiddeld op een hoogte van 0,80 meter +NAP. Ten noorden van het plangebied is een verhoging van een kwelderwal zichtbaar. Het plangebied is redelijk vlak (Figuur 6).

Ten noorden van de Kerkstraat heeft volgens het DINOloket een boring tot vier meter diep plaatsgevonden (Boring: BHR000000440306, 213880/591540 RD, +0,80m NAP, 1994). Deze boring laat zien dat de eerste twee meter vanaf het maaiveld bestaat uit siltige klei en vanaf twee meter onder het maaiveld uit een zandpakket (DINOloket).

Figuur 4: Muntsjesyl, Vioolstraat: Uitsneden van de paleogeografische reconstructies van de omgeving van het plangebied. Bron: Vos *et al.* 2018.

Figuur 5: Muntsjesyl, Vioolstraat: Uitsnede van de bodemkaart (links) en de geomorfologische kaart (rechts) van de omgeving van het plangebied. Bron: PDoK.

Figuur 6: Muntsjesyl, Vioolstraat: Uitsnede van de hoogtekaart van de omgeving van het plangebied. Bron: Actueel Hoogtebestand Nederland 4 (AHN4).

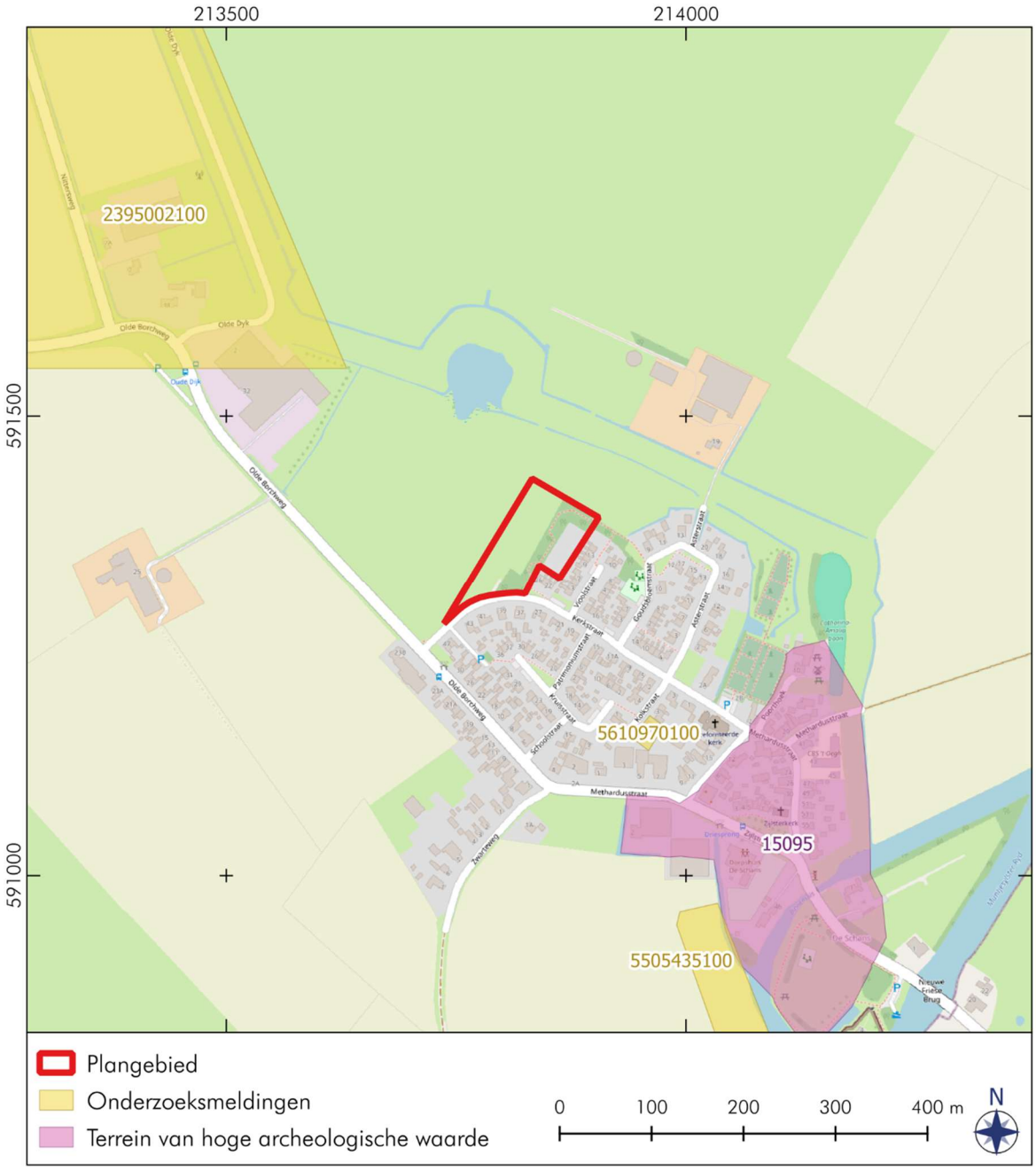
2.3 Archeologie (KNA 4.2: LS04)

De reeds bekende archeologische waarden in een straal van circa 500 meter rondom het plangebied zijn verzameld. In Figuur 7 zijn meldingen van eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken en vondstmeldingen weergegeven. Rondom het plangebied zijn verschillende booronderzoeken uitgevoerd. Ten noordwesten van het plangebied heeft in 2013 een groot bureauonderzoek plaatsgevonden. Bij dit onderzoek is voor het gebied nabij Munstjesyl geen vervolgonderzoek geadviseerd (OM-nr: 2395002100). Ten zuiden van het plangebied is een booronderzoek voor de aanleg van een kabeltracé uitgevoerd. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen (OM-nr: 5505435100). Het derde onderzoek is een booronderzoek ten zuiden van het plangebied in het centrum van Muntsjesyl. Ook hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen (OM-nr: 5610970100).

Ook ligt er ten zuiden van het plangebied een AMK-terrein (15095). Het gaat hierbij om de historische kern van Muntsjesyl die dateert uit de middeleeuwen – nieuwe tijd. In dit AMK-terrein staat ook de historische schans die aangelegd is in 1576 in de Tachtigjarige oorlog (Haartsen & Brand 2009, 93). De schans wordt in 1590 en in 1672 vermeld. Na deze periode zijn er geen vermeldingen meer naar de schans (Haartsen & Brand 2009, 93).

Tabel 1: Muntsjesyl, Vioolstraat: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied. Voor de locaties van de meldingen zie Figuur 7. Bron: Archis.

Zaaknr.	Omschrijving	Datering
Archeologische Monumenten Kaart terreinen (AMK)		
15095	Terrein van hoge archeologische waarde. Het gaat hier om een terrein met sporen van bewoning. Het betreft de dorpskern van Munstsjesyl en de schans vanuit 1576	Middeleeuwen – nieuwe tijd
Onderzoeksmeldingen		
2395002100	Bureauonderzoek door Arcadis in 2013. Archeologisch bureauonderzoek door Arcadis in 2013. Vervolgonderzoek is voor verschillende delen van dat plangebied geadviseerd (Benjamins 2013).	
5505435100	Archeologisch booronderzoek langs een tracé door De Steekproef in 2024. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, het gebied is vrijgegeven (Zanting *et al.* 2024).	
5610970100	Archeologisch booronderzoek door Laagland Archeologie in 2024. Het rapport van dit onderzoek is nog niet beschikbaar. Volgens de eerste bevindingen is het gebied volledig gesaneerd waardoor er geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen.	

Figuur 7: Muntsjesyl, Vioolstraat: Archeologische waarden in de omgeving van het plangebied. Voor een omschrijving van de waarden zie Tabel 1. Bron: Archis.

2.4 Historische geografie (KNA 4.2: LS03)

Figuur 8 geeft vier historisch-topografische kaarten van het plangebied uit 1880, 1955, 1965 en 2015 weer. Op de kaart van 1880 is te zien dat het plangebied bestond uit een agrarisch landschap. Ten noorden van het plangebied is ook de Kromme Kolk zichtbaar. Dit is een kolk dat ook wel een wiel wordt genoemd. Een kolk ontstaat door een dijkdoorbraak die met grote kracht water door de dijk duwt. De Kromme Kolk bij Munnekezijl is waarschijnlijk ontstaan tijdens een dijkdoorbraak in de 16e of 17e eeuw. Omdat een kolk meestal te diep is om weer te dempen werd de nieuwe dijk er veelal omheen aangelegd. Tot 1955 (niet afgebeeld) is de situatie vrijwel hetzelfde bleef.

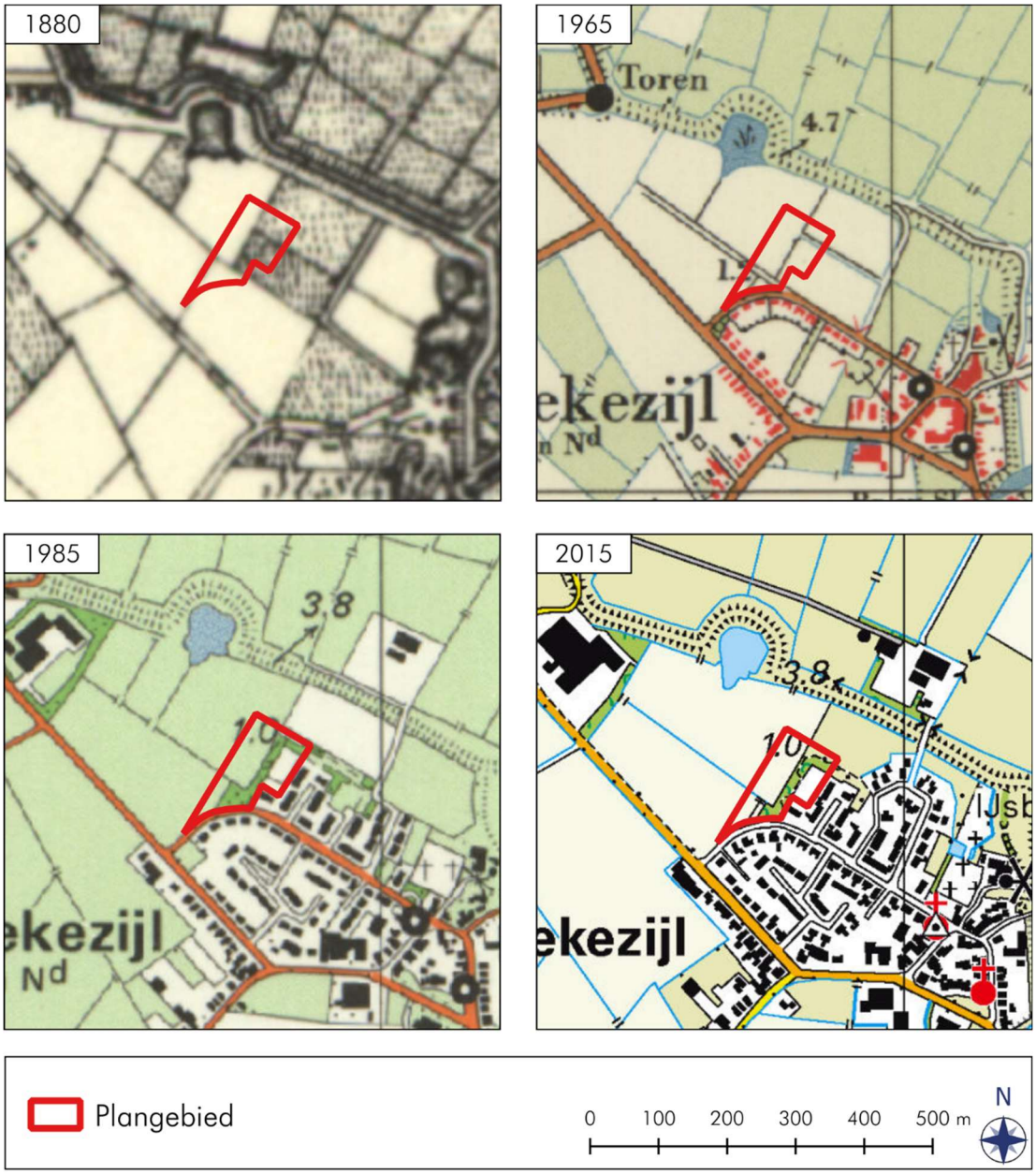
In de loop van de periode van 1965 werd de Kerkstraat ten zuiden van het plangebied aangelegd. Ook liep er nog een doodlopende weg door het plangebied die na 1985 niet meer bestond. Op de kaart van 1985 is te zien dat in het plangebied bossages zijn aangelegd en dat het meest oostelijke deel in een erf is opgenomen. Vanaf 1985 tot 2015 is aan de noordzijde van Munnekezijl, ten oosten van het plangebied, een woonwijk gerealiseerd. Na 2015 zijn er geen grote veranderingen geweest in het plangebied.

Verstoringen

Volgens de informatie van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC) loopt een rioleringsbuis en een electriciteitskabel aangrenzend aan de Kerkstraat die zich ook deels in het plangebied bevinden. Deze leidingen liggen echter niet in de buurt van de boorlocaties waardoor de kans op verstoringen van de aanleg van de leidingen onwaarschijnlijk is.

Een gedeelte van het plangebied bestaat uit agrarische landbouwgrond. Hierbij is het mogelijk dat agrarische activiteiten de grond hebben verstoord. Ook zijn er in het oosten van het plangebied in de groenvoorziening een aantal geploegde stukken grond zichtbaar.

Ook kan de oude weg die voor 1985 het plangebied doorkruiste zorgen voor eventuele verstoringen.

Figuur 8: Muntsjesyl, Vioolstraat: Uitsneden van historisch-topografische kaarten van het gebied. Bron: Topotijdreis.

2.5 Archeologische verwachting (KNA 4.2: LS05)

Het plangebied is voordat het bedijkt was meerdere keren overspoeld geraakt waardoor eventuele vondsten uit de steentijd of ijzertijd zijn weggespoeld. De verwachting voor de periode steentijd – ijzertijd is daarom ook laag. Deze periodes zijn verder niet opgenomen in het verwachtingsmodel.

Voor de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd geldt een middelhoge archeologische verwachting. Het gebied rondom Muntsjesyl is in de periode van 1250 – 1500 nC bedijkt waardoor het gebied droog kwam te liggen. Het is daarom mogelijk dat in het plangebied resten aanwezig zijn van eventuele boerderijcomplexen of een andere vorm van bewoning met de daar bijbehorende grondsporen zoals muren of grachten en greppels. Eventuele archeologische indicatoren kunnen bestaan uit aardewerk, puin, glas of metaal. Ook kunnen voorwerpen van bot of gewei voorkomen.

Tabel 2: Muntsjesyl, Vioolstraat: Specificatie archeologische verwachting.

Datering:	Middeleeuwen laat B - nieuwe tijd
Complextype:	Boerderijcomplex, nederzetting
Omvang:	Vanaf enkele meters
Diepteligging:	Vanaf het maaiveld
Gaafheid en conservering:	Vermoedelijk goede organische conservering vanwege bodem
Locatie:	Hele plangebied
Uiterlijke kenmerken:	Aardewerk, bot, puin, glas, metaal, gewei en/of grondsporen zoals muren, greppels of gedempte grachten
Mogelijke verstoringen:	Agrarische activiteiten, aanleg van riolering/leidingen

Om dit verwachtingsmodel te toetsen wordt een booronderzoek uitgevoerd. Hiermee kan de intactheid van het bodemprofiel en de diepte van eventueel archeologisch relevante lagen worden bepaald.

3. Veldonderzoek (KNA 4.2: VS05)

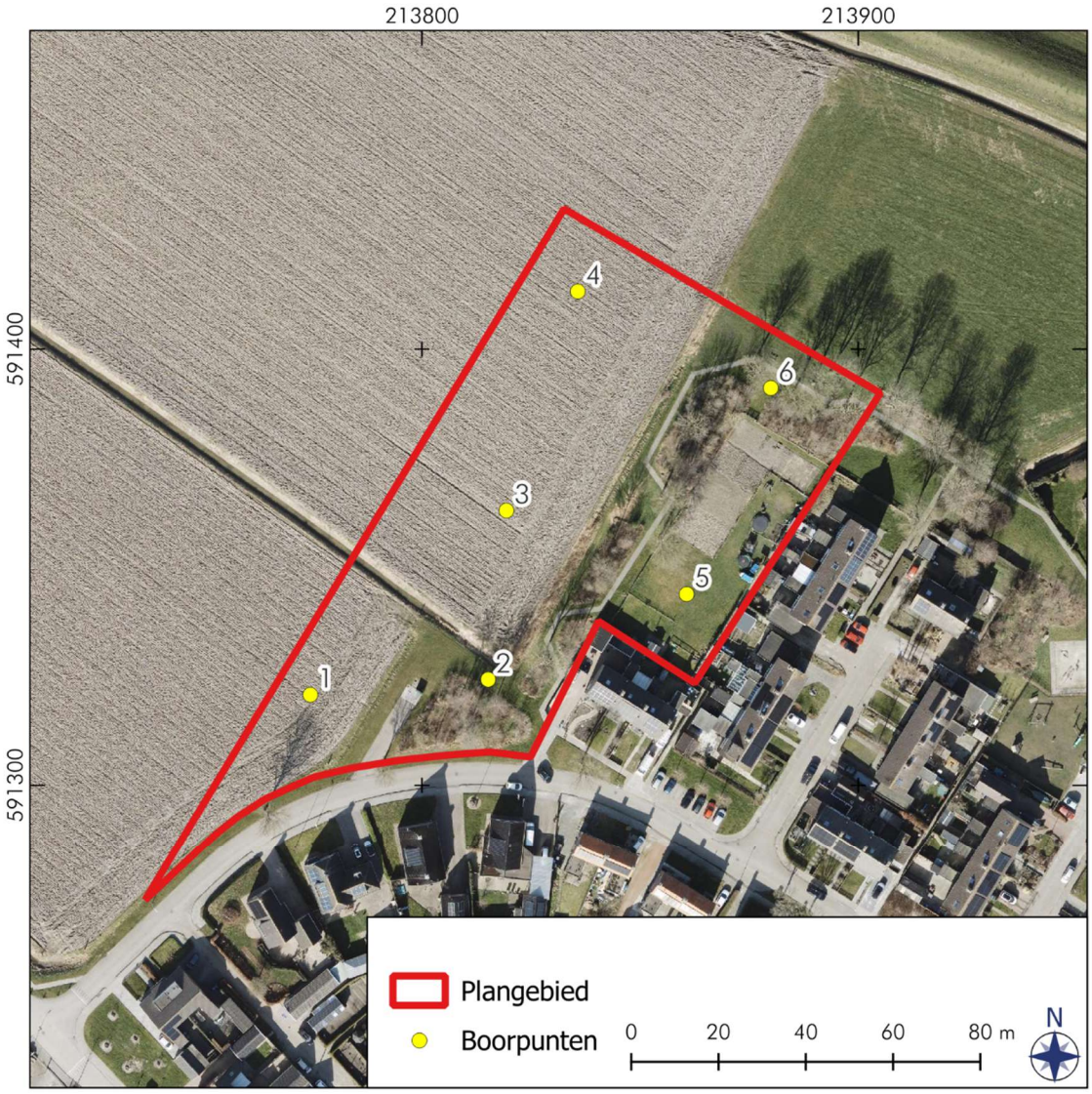
3.1 Methode en technieken (KNA 4.2: VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 28 Januari 2026. Voor dit onderzoek zijn zes boringen gezet over het plangebied van 0,75 hectare (zie Figuur 10). Vanwege de aanwezigheid van gras op het gehele terrein, was een veldkartering niet mogelijk. Drie molshopen zijn tijdens het onderzoek wel geïnspecteerd op de eventuele aanwezigheid van archeologische indicatoren.

De boringen zijn verricht met een edelmanboor met een diameter van 7 centimeter. De boormonsters zijn onderzocht door deze laagsgewijs af te snijden in de boorkop. De lagen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De boorpunten zijn ingemeten en de RD-coördinaten zijn gemeten met behulp van *handheld*-GPS. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 5. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendices in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. Voor de dieptes van de verschillende lagen en de NAP-hoogtes van de boringen wordt hier ook naar verwezen.

Figuur 9: Muntsjesyl, Vioolstraat: Het plangebied gezien in noordoostelijke richting vanaf boorpunt 3.

Figuur 10: Muntsjesyl, Vioolstraat: Locaties van de boorpunten bron: PDOK

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.2: VS02, V03)

In het plangebied zijn zes verkennende boringen geplaatst (Figuur 11; Appendix II en III). In de onderstaande paragraaf zullen de boorresultaten van boven naar onderen worden behandeld.

Bodem

De top van de bodem bestaat uit een bouwvoor van 40 tot 60 centimeter dikte. Deze bestaat uit een grijsbruine, matig siltige klei met enkele roestvlekken en wordt naar onder toe geleidelijk lichter van kleur. In boring 2 en 6 is de bouwvoor humeuzer met boomwortels door nabijgelegen begroeiing. In boring 5 is een puinspikkel aangetroffen.

In alle boringen gaat de bouwvoor tussen de 40 en 90 centimeter over in een lichtgrijs (bruin), matig siltige klei waarbij de siltigheid sterk toeneemt met de diepte. Dit zijn de kwelderafzettingen. In deze lagen zijn veel roestvlekken aanwezig. In boring 4 zijn enkele schelpfragmenten aangetroffen. In boring 6 is de laag vermengd met boomwortels door nabijgelegen begroeiing.

In alle boringen bevindt zich tussen 70 en 185 centimeter een licht grijsbruin pakket van matig siltig, zeer fijn zand. In alle boringen is gelaagdheid door getij-afzettingen waargenomen (afwisselend dunne klei- en zandbandjes). In alle boringen waren enkele roestvlekken aanwezig. In boring 1 zijn kleine visgraten aangetroffen. In boring 3 zijn ook enkele kleine schelpenresten aanwezig.

Archeologie

De aangetroffen archeologische indicatoren bestaan uit enkele puinspikkels in bouwvoor. Deze indicatoren zijn niet relevant door hun aanwezigheid in de bouwvoor. Ook zijn er geen cultuurlagen waargenomen. In de drie geïnspecteerde molshopen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4. Conclusies en advies (KNA 4.2: VS07)

In opdracht van Interra is op 28 januari 2026 een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd bij de Vioolstraat te Muntsjesyl (gemeente Noardeast Fryslân, provincie Fryslân). De aanleiding voor het onderzoek is de bouw van nieuwe woningen.

Het plangebied ligt in het Fries-Groningse kleigebied aangrenzend aan de Kerkstraat en de Vioolstraat. Archeologische indicatoren kunnen bestaan uit scherven aardewerk, botmateriaal, metaal, glas, gewei, puinresten of gedempte greppels en grachten.

Tijdens het veldwerk zijn zes verkennende boringen gezet. Deze boringen laten zien dat de bodem van het plangebied bestaat uit een bouwvoor met daaronder een pakket van zeer roestige kwelderafzettingen dat in siltigheid toeneemt. Alle boringen zijn gezet tot in de daaronder aanwezige getij-afzettingen. Er zijn geen archeologische lagen of relevante archeologische indicatoren waargenomen.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld voor het plangebied. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied in de buurt van het AMK-terrein van de oude dorpskern van Muntsjesyl ligt.

De bodemopbouw van het plangebied bestaat uit een bouwvoor met daaronder kwelderafzettingen die rond circa 50 centimeter onder het maaiveld intact zijn. Onder de kwelderwal zijn er getij-afzettingen zichtbaar op een diepte van circa 80 centimeter onder het maaiveld. Er zijn geen archeologische lagen of relevante archeologische indicatoren waargenomen.

Selectieadvies door C. Tulp (senior KNA-archeoloog/-prospector)

De bodem bestaat uit een bouwvoor met daaronder natuurlijke afzettingen. Bij het onderzoek zijn enkele puinspikkels aangetroffen. Deze archeologische indicatoren zijn echter alleen aangetroffen in de bouwvoor waardoor de archeologische waarde ervan laag is. Het onderzoek heeft daarmee geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Het is aan de bevoegde overheid om dat advies al dan niet over te nemen.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de Gemeente Noardeast Fryslân.

De gemeente Noardeast Fryslân heeft op 23 februari 2026 laten weten akkoord te gaan met de inhoud van dit rapport en het selectieadvies over te nemen.

Literatuurlijst

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Archis. www.archis.nl

Benjamins, I.E. 2013. *Bureauonderzoek archeologie polder nieuw-kruisland*. Arcadis project C01022. 100298. Assen, ARCADIS.

Bosch, J.H.A. 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1*. Detares rapport 2008-U-R0881/A.

DANS-Easy. www.archaeology.datastations.nl

DINOloket. www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens

Haartsen, A. & N. Brand. 2009. *Ontgonnen verleden Regiobeschrijvingen provincie Groningen*. Ede, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Hisgis. www.hisgis.nl

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.2 www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2024.

Publieke Dienstverlening op de Kaart. www.pdok.nl

Topotijdreis. www.topotijdreis.nl

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts & J. Bazelmans. 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam, Prometheus.

Zanting, L.M., J.F. Bajema, & R. Rap. 2024. *De Lauwers (Gemeente Noardeast Fryslân, Fr., gemeente Achtkarspelen, FR. & gemeente Westerkwartier, Gr.) Een Archeologisch Bureauonderzoek, Cultuurhistorisch onderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*. Steekproefrapport 2024-02/19. Zuidhorn, De Steekproef bv.

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

1 Topografische kaart
2 Luchtfoto plangebied
3 Uitsnede van de FAMKE
4 Paleogeografische reconstructies
5 Bodem- en geomorfologische kaart
6 Hoogtekaart
7 Archeologische waardenkaart (Archis)
8 Uitsnede kaart van gedigitaliseerde minuutkaart 1832
9 Historisch-topografische kaarten
10 Foto van het plangebied
11 Boorpuntenkaart

Tabellen

1 Archeologische waarden
2 Specifieke archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC
mesolithicum:	
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC
neolithicum:	
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC
bronstijd:	
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC
ijzertijd:	
ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
ijzertijd midden:	500 - 250 vC
ijzertijd laat:	250 - 12 vC
romeinse tijd:	
romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
middeleeuwen:	
middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
nieuwe tijd:	
nieuwe tijd vroeg:	1.500 - 1.650 nC
nieuwe tijd midden:	1.650 - 1.850 nC
nieuwe tijd laat:	1.850 – heden

pleistoceen:	2,5 miljoen - 11.700 BP
elsterien	465.000 - 418.000 BP
saalien	238.000 - 126.000 BP
weichselien	116.000 - 11.700 BP
holoceen:	11.700 - heden

vC = voor Christus
nC = na Christus
BP = before present; present = 1950

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)
De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. Voorbeelden hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuiken, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)
In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

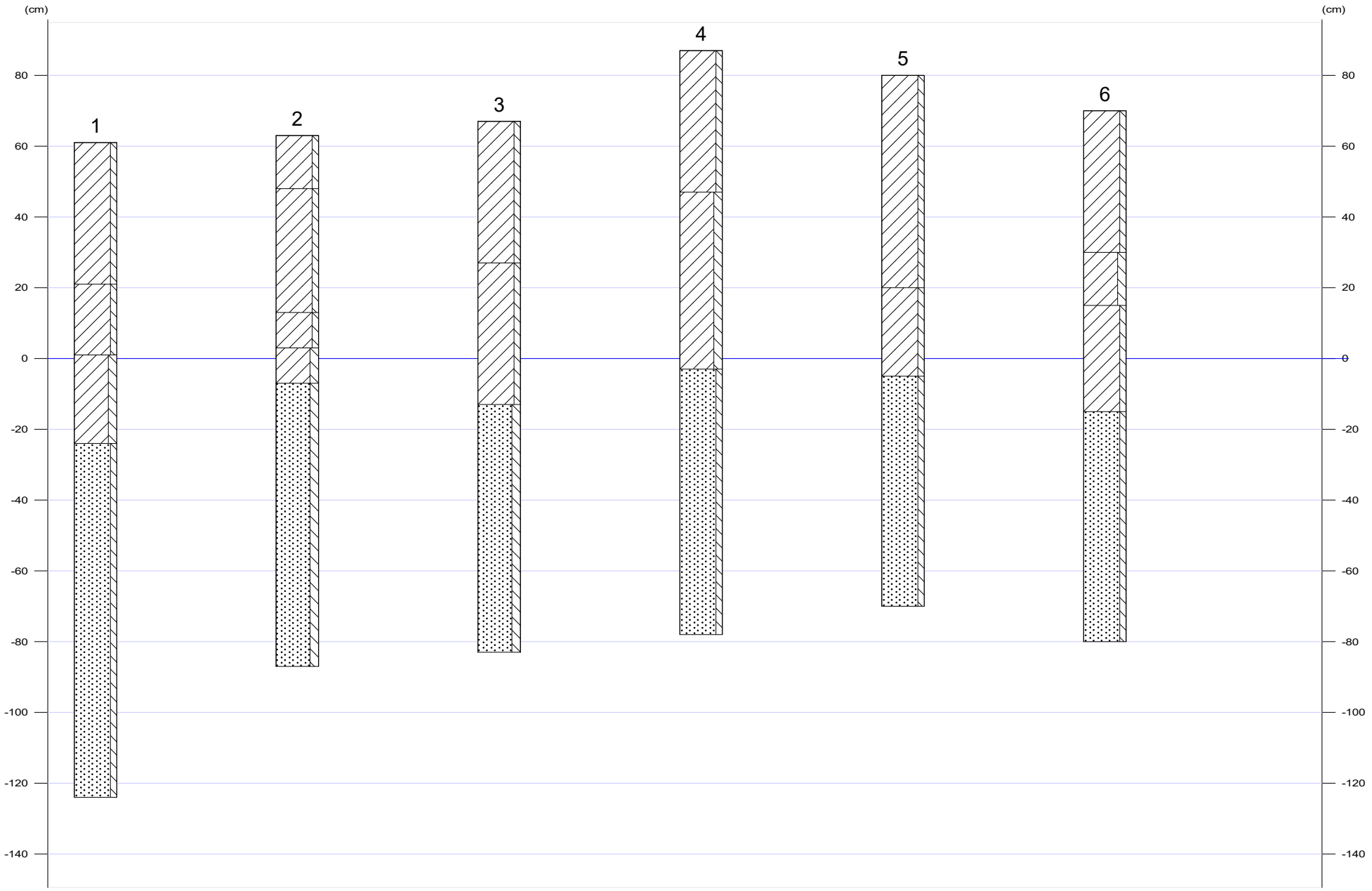
Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- ofakkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruiselings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

Romeinse tijd (12 vC-450 nC)
In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

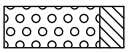
Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)
Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

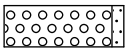
Appendix II Munnekezijl, Vioolstraat: Boorstaten

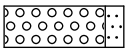

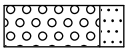
Legenda (conform NEN 5104)

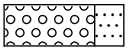
grind

Grind, siltig

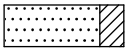

Grind, zwak zandig

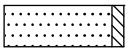

Grind, matig zandig

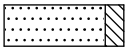

Grind, sterk zandig

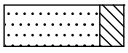

Grind, uiterst zandig

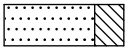
zand

Zand, kleïig

Zand, zwak siltig

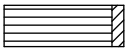

Zand, matig siltig

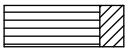

Zand, sterk siltig

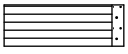

Zand, uiterst siltig

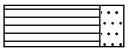
veen

Veen, mineraalarm

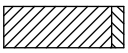

Veen, zwak kleïig

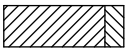

Veen, sterk kleïig

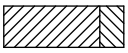

Veen, zwak zandig

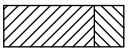

Veen, sterk zandig

klei

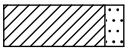

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

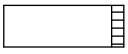

Klei, sterk zandig

leem

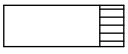

Leem, zwak zandig

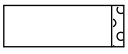

Leem, sterk zandig

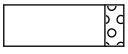
overige toevoegingen

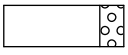

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

Appendix III Munnekezijl, Vioolstraat: Laagbeschrijvingen

1

X-coordinaat (m) : 213774
Y-coordinaat (m) : 591321
Maaiveld (cm) : 61

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 40	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2, bouwvoor, Opm.: Wordt geleidelijk lichter
40 - 60	klei	matig siltig, licht-grijs, 2,5Y5/2, veel roestvlekken
60 - 85	klei	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/3, spoor roestvlekken
85 - 185	zand	matig siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, weinig roestvlekken, spoor visresten, Opm.: Beetje gelaagd

2

X-coordinaat (m) : 213815
Y-coordinaat (m) : 591324
Maaiveld (cm) : 63

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 15	klei	matig siltig, grijs-bruin, 10YR2/3, bouwvoor, Opm.: Humeus, wortels
15 - 50	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2
50 - 60	klei	matig siltig, licht-grijs, 2,5Y5/2, weinig roestvlekken
60 - 70	klei	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/3
70 - 150	zand	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, weinig roestvlekken, Opm.: Beetje gelaagd

3

X-coordinaat (m) : 213819
Y-coordinaat (m) : 591363
Maaiveld (cm) : 67

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 40	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2, bouwvoor, Opm.: Wordt geleidelijk lichter
40 - 80	klei	matig siltig, licht-grijs, 2,5Y5/2, spoor roestvlekken
80 - 150	zand	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, Schelpen: spoor schelpmateriaal, weinig roestvlekken, Opm.: Beetje gelaagd

4

X-coordinaat (m) : 213836
Y-coordinaat (m) : 591413
Maaiveld (cm) : 87

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 40	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2, spoor roestvlekken, bouwvoor, Opm.: Wordt geleidelijk lichter
40 - 90	klei	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/3, Schelpen: spoor schelpmateriaal, weinig roestvlekken
90 - 165	zand	matig siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, weinig roestvlekken, Opm.: Beetje gelaagd

5

X-coordinaat (m) : 213861
Y-coordinaat (m) : 591344
Maaiveld (cm) : 80

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 60	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2, bouwvoor, Opm.: Wordt geleidelijk lichter, puinspikkel
60 - 85	klei	matig siltig, licht-grijs, 2,5Y5/2, veel roestvlekken

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
85 - 150	zand	matig siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, weinig roestvlekken, Opm.: Beetje gelaagd

6

X-coordinaat (m) : 213880
Y-coordinaat (m) : 591391
Maaiveld (cm) : 70

Lithologie

Diepte (cm)	Grondsoort	Omschrijving
0 - 40	klei	matig siltig, grijs-bruin, 2,5Y4/2, spoor roestvlekken, bouwvoor, Opm.: Wordt geleidelijk lichter, Boomwortels
40 - 55	klei	sterk siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/3, weinig roestvlekken, Opm.: Vermengd door bomwortels
55 - 85	klei	matig siltig, licht-grijs, 2,5Y5/2, weinig roestvlekken, Opm.: Licht vermengd door boomwortels
85 - 150	zand	matig siltig, licht-bruin-grijs, 2,5Y5/2, Zand: zeer fijn, spoor roestvlekken, Opm.: Beetje gelaagd